

A Szlovákiai Magyar Írók Társasága
TÁJÉKOZTATÓJA

Megvalósult és tervezett rendezvények. Képek az Író Társaság életéből.

Összeállította: Nagy Erika
Képek: Nagy Erika

t
e
l
k
é
l
e
m

ÁTADTÁK A TURCZEL-, A TALAMON- ÉS A FORBÁTH-DÍJAT

Két fontos elismerést adtak át azon a konferencián, amelyet a Comenius Egyetem magyar nyelv- és irodalom tanszéke szervezett Turczel Lajos születésének 100. évfordulója alkalmából a Pozsonyi Magyar Intézetben.

A Szlovákiai Magyar Írók Társasága (SZMÍT) 2008-ban alapította a Turczel Lajos-díjat azok számára, akik tudományos és ismeretterjesztő művekkel vívnak ki jelentős szakmai elismerést. Turczel Lajos a második világháború utáni időszak egyik legnagyobb hatású hazai magyar kritikus, irodalom- és szellemtörténésze volt, aki számos forrásfeltárással, több korszakmonográfiával, dokumentumközléssel gazdagította a magyar irodalom- és művelődéstörténet-írást. A jubileumi konferencia méltó alkalomnak tűnt a róla elnevezett díj átadására, amelyet eddig nyolcan kaptak meg. Ezúttal *Mészáros András* filozófusnak ítélte ezt a rangos elismerést az SZMÍT tudományos és ismeretterjesztő irodalomra specializálódó szekciója. A díjazottat Nagy Csilla magyarországi irodalomtörténész méltatta a díjátadón.

Az SZMÍT költészeti díját 2003-ban Forbáth Imréről, a csehszlovákiai magyar líra egyik legegényibb hangú képviselőjéről nevezte el. Az idei díjazott *Németh Zoltán*, aki már másodszer érdemelte ki ezt az elismerést, ezúttal *Állati férj* című kötetéért. A művet, illetve szerzőjét Mizser Attila költő, az Irodalmi Szemle főszerkesztője méltatta.

Idén a XII. Őszi Írófesztivál adott otthont a Talamon Alfonz halálának 10. évfordulója alkalmából, 2006-ban alapított Talamon-díj ünnepélyes átadásának. Az előző év legjobb prózai teljesítményéért járó díjat *Veres István* vehette át a Pozsonyi mesék könyvsorozatban megjelent *Széchenyi* című prózakötetéért. Veres István prózaírói tevékenységét Szászi Zoltán költő, Talamon Alfonz-díjas prózaíró méltatta (a laudáció szövege következő lapszámunk mellékletében lesz olvasható).

TURCZEL LAJOS DÍJ, 2017

Mészáros András köszöntése

A díjak, elismerések, kitüntetések súlyát, jelentését háromféle elem határozza meg. Egyrészt az, hogy ki a díj adományozója. Másrészt a korábbi díjazottak névsora. Harmadrészt, de nem utolsósorban természetesen a díj névadójának a karaktere. A 100 évvel ezelőtt született Turczel Lajos alakja, figurája, életműve megkerülhetetlen – és nem csak a csehszlovákiai, és a szlovákiai magyar irodalom viszonylatában.

Vannak életművek, amelyek a nagy konstrukciók felépítésére, illetve lebontására vállalkoznak. És vannak olyan teljesítmények is, amelyekben egy-egy alkotóelem aprólékos, mélyfúrászerű vizsgálatára vagy átértelmezésére kerül a hangsúly. Turczel Lajos kritikai és irodalomtörténeti munkássága azért tűnik szinte egyedülállónak, mert mindkét fókuszot egyaránt képes volt működtetni. Irodalomtörténeti összefoglalásaiban képes volt megmutatni a művek alakulástörténetének dinamizmusait; kritikai írásaiban, portréiban pedig egy-egy mozzanat felvázolását vitte véghez, és ezáltal az olvasót a művek és szerzők árnyaltabb megértéséhez segítette hozzá.

Ilyen az idei díjazott, Mészáros András munkássága is. Életműve, filozófiatörténeti, társadalomfilozófiai és irodalomelméleti teljesítménye megkerülhetetlen, hiánypótló és megkérdőjelezhetetlen. Kutatói attitűdje párhuzamba állítható a névadó attitűdjével: Mészáros András műhelyéből nagy ívű, komplex, monografikus igényű szintézisek kerülnek ki, amelyek létrejöttét azonban olyan tanulmányok kísérik, amelyek egy-egy bölcséleti kérdés, irodalmi jelenség kontextusát vizsgálják, rákérdéznek a meglévő fogalmaink struktúrájára, lebontják vagy újraalkotják azokat.

Hogy csak néhány példát említsek: a filozófiai és művészeti ontológiafogalom heterogenitását mutatja be az *Idő által homályosan* című kötetben. A poétikai struktúrák teherbírását vizsgálja a *Mozgó halhatatlanság* és a *Kétkedők breviáriuma* című gyűjteményekben. Rendszerező és feltáró kutatásokat végez a felső-magyarországi iskolai filozófia történetére vonatkozóan. Többek között a közép-európaiság fogalmát is újragondolja a *Széttartó párhuzamokban*.

A rendkívül gazdag, sokrétű életmű talán legkiemelkedőbb, legemlékezetesebb darabjai azok, amelyek a Mészáros érdeklődésének fókuszában álló tudományágak – a filozófiatörténet-írás és az irodalomtörténet-írás – módszertanának átalakulására reflektálnak. Ezek az írások nemcsak szerzőjük rendkívüli interdiszciplináris és kultúratudományi tájékozottságát teszik láthatóvá, hanem árnyalt képet adnak arról is, hogy az időbeliségében folyton változó tárgy (az objektív vagy szubjektív jelenségek, vagy az irodalom, a nyelv) milyen módon hat szükségszerűen vissza az őt vizsgáló diszciplínára.

Mészáros András írásaiban alkalmazza a szubverzió kritikai fogalmát, amely kifejezés – a szó hétköznapi értelmében – saját kutatói, tanári, értelmiségi felelősségvállalására is jellemző. Nemcsak a társadalom- vagy bölcsészettudományok terén, hanem a társadalmi valóságot illetően is igénye van arra, hogy az evidensnek tűnő jelenségekre elfogulatlanul rákérdézzen, hogy a humánus, a szolidaritás, az igazságosság kategóriáit ne csak kvázi a papír terepén, hanem a tudományos közélet viszonylatában is problematizálja.

„Aki ma filozófiát tanít, az enni ad valakinek, mégpedig nem azért, hogy ezt az eledelt megszeresse, hanem, hogy megváltoztassa az ízlését.” – írja egy helyütt Wittgenstein. Mészáros András munkái, megnyilvánulásai hasonlóképpen hatnak az olvasóra: a rendkívüli szellemesség és ötletgazdagság, a módszertani változatosság, az interdiszciplináris

jelleg, és az élvezetes, gördülékeny nyelvhasználat, és a szemléletbeli nyitottság együttese nemcsak a filozófia és irodalom kapcsolatáról való elgondolásainkat árnyalja, hanem a művekhez, és a világunkhoz való alapvető viszonyunkat is megváltoztatja.

Hogy írói, gondolkodói attitűdjét egy mondatban jellemezzem, a *Mozgó halhatatlanság* című művének előszavából idézek: „[...] számomra azt az író-t jeleníti meg, aki egyesíteni tudta műveiben a filozófiát és az irodalmat, és aki ezen művein keresztül a megbocsátással és finom iróniával ötvözött tiszta rációt közvetíti számunkra.”¹

A Turczel Lajos-díjhoz gratulálok.

Nagy Csilla

FORBÁTH-DÍJ 2017

Németh Zoltán *Állati férj* című kötetének laudációja

*„De aztán új test nőtt körém.
A természet új húst varrt csontjaimra...”*

Németh Zoltán: *Állati férj* (Vakondpatkány [csupasz turkáló, földikutya] – *Heterocephalus glaber*)

Az *Állati férj* című kötet szerepversei – szám szerint nyolc – nőstényállatok és emberi, humanoid, antropomorf férfiek szerelmét vázolják fel. A könyv minden fejezete egy viszony leírása, ahol a szerelmi kapcsolat állomásai, stációi is megjelennek. Értésülünk a megismerkedésről, a választás elvéről, a kapcsolat dinamizmusairól, majd a szerelem

---

¹ Mészáros András, *Mozgó halhatatlanság*, Pozsony, Kalligram, 2006, 12.

végéről is. Minden történetnek sajátja a férj beilleszkedési folyamatainak leírása, valamint az utódnemzés receptúrája, gyötrelme. A kötet értelmezhető a biopoétika, az evolúciós líra és az ökokritika felől is. A mű egy alternatív valóságot mutat fel, ahol az emberek az állatokkal élnek közösségben, szimbiózisban, párkapcsolatban.

Németh Zoltán kötetében valamiképpen az animalitás és/vagy humanitás kategóriáinak oppozícióját kerüli meg úgy, hogy számos variációt kínál a fogalomkör variánsaira.

A barnamedvénél a szépségpontok számában. A mexikói kardfarkú hálnál az oldalazó mozgás továbbfejlesztésénél. A kékbálnánál tengerre, hová csontjait szórhatják majdan. A vakondpatkánynál a halhatatlanság újabb üregeire. A holló kapcsán felmerülő Wittgenstein-kötetre. A Bacilusnál a *Varázshegy* csodálatos lehetőségeire. Az éti csigánál Gordon Ramsay találékonyágára. A fehér golyánál arra, hogy a madarak soha ne gondolkodjanak el egy sérvműtét lehetőségén... persze folytathatnám.

Nagy Csilla fogalmazta meg, hogy Németh kötetében az állatok közege is rendelkezik az emberekéhez hasonló szervezettséggel: „a nőtények [...] kulturális lények, amelyek társadalomjellegű szervezetben léteznek, éppen ezért a románcok felfoghatóak két ellentétes kultúra találkozásaként, ahol az egyik szükségszerűen a kolonializáló attitűdöt, míg a másik a kolonizált szerepét veszi fel. Hogy ki az alárendelt, és ki az elnyomó, arra a nyolc hosszúvers más-más választ ad, de az elnyomás, az asszimiláció, a hibrid identitások és a metamorfózis létrejötte sajátja a kötetnek – termékeny lenne egy olyan olvasat, amely Ovidius *Átváltozásával* veti össze a kötet verseit [...]”¹

Németh Zoltán költészete, poétikája szó szorosan, folyamatosan az emberi létre, mibenlétre, létezésre és a létezés minőségére és attribútumaira kérdez rá szinte egyvégében, rendíthetetlenül és határozottan.

Mindezt a legmagasabb színvonalon és minőségben teszi.

A díjazottnak őszintén gratulálok! Állati!

Mizser Attila

¹ Nagy Csilla, *A nemesítés borzalmái: A biopoétika és a hibriditás nyelvi és esztétikai vonatkozásai Németh Zoltán költészetében* (kézirat, az előadás elhangzott 2017. november 6-án Nyitrán, a *Transzkulturalizmus és bilingvizmus* konferencián).

Gyászjelentés

Tragikus hirtelenséggel 48 éves korában elhunyt Benkő Géza színművész, aki a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának számos rendezvényén adta elő a haza szerzők díjnyertes alkotásait. Benkő Géza maga is írt, otthon volt a lírában és a prózában is, jó kapcsolatot ápolt a Társaság tagjaival. Legutóbb október 27-én, a XII. Őszi Írófesztivál galántai ünnepélyes díjátadóján örvendeztette meg a közönséget. Profizmusával, felkészültségével mindenki szívébe belopta magát. Halálával nagy űrt hagyott maga után.

